

SIMON SHUSTER

ZELENSKYJ
PRÍLOHA K AUDIOKNIHE

PUBLIXING

1. APRÍLA 2022
UKRAJINA PO ZAČIATKU RUSKÉHO VPÁDU

1. DECEMBRA 2022
PO ODRAZENÍ RUSKÝCH SÍL A OSLOBODENÍ ÚZEMÍ

■ ÚZEMIA POD KONTROLOU RUSKA ■ UKRAJINSKÉ OFENZÍVY

POZNÁMKA K ZDROJOM

Mojimi hlavnými zdrojmi pri tvorbe tejto knihy boli rozhovory s účastníkmi opisovaných udalostí, osobitne päť rozhovorov s Volodymyrom Zelenským, ktoré mi poskytol od jari 2019 do jesene 2022. Na väčšinu týchto rozhovorov odkazujem priamo v texte, v takom prípade už ich v nasledujúcich zdrojoch neuvádzam.

Pri získavaní materiálov pre túto knihu som sa spoliehal na starostlivú prácu mojich novinárskych kolegov. Medzi nimi vyniká Sevgil Musajeva a jej redakcia Ukrajinskej pravdy, agentúra RBK-Ukrajina, noviny Kyiv Post a Kyiv Independent, ukrajinské vysielanie BBC a Rádia Slobodná Európa/ Rádia Sloboda a mnohé ďalšie. Ohromné množstvo informácií o vojne som načerpal zo spravodajstva medzinárodných médií, ako je agentúra Associated Press, noviny Washington Post, Wall Street Journal, New York Times, Guardian, Bild, časopis Der Spiegel, televízia CNN a mnohé ďalšie. K hlbšiemu pochopeniu ukrajinských dejín mi pomohlo množstvo kníh o dejinách Ukrajiny a jej vojne s Ruskom. Medzi ich autormi sa vynímajú Catherine Belton, Julia Mendel, Christopher Miller, Serhij Plochyj, Serhij Rudenko, Shaun Walker, Joushua Yaffa a Michail Zygar.

Nasledujúce poznámky odkazujú na zdroje konkrétnych citátov a iných materiálov, osobitne v prípadoch, keď moje zdroje nie sú zrejmé z textu.

Prológ

1. O nahlásenej bombe ma 13. marca 2019 v zákulisí Paláca Ukrajina informovala Oľha Rudenko. V rozhovore z 28. júna mi tieto udalosti vrátane policajnej reakcie a rozhodnutia po konzultácii so Zelenským neodvolať predstavenie opísal vtedajší generálny riaditeľ koncertnej sály Roman Nedzelskyj. Na druhý deň o nahlásenej bombe s odvolaním sa na policajné zdroje informovalo niekoľko ukrajinských médií vrátane portálu Strana.ua.

2. Tieto Zelenského vyhlásenia pochádzajú z epizódy dokumentárnej série o ňom a jeho spoločnosti Studio Kvartal 95, ktorú vyrobila samotná spoločnosť a 12. októbra ho zverejnila na YouTube pod názvom Квартал и его команда (Kvartal a jeho posádka).

1. KAPITOLA

1. Opis prezidentskej rezidencie v Konča-Zaspa sa zakladá na fotografiách, ktoré mi poskytla kancelária prvej dámy Oleny Zelenskej, ako aj na starších záberoch zverejnených tlačovou agentúrou Unian a ďalšími ukrajinskými médiami, ktoré toto sídlo navštívili.

2. O presťahovaní prezidenta Zelenského s rodinou do Konča-Zaspy ako prvý informoval investigatívny novinár Michajlo Tkač, ktorý v tom čase pracoval pre Rádio Slobodná Európa/Rádio Sloboda.

3. Rozhovor Zelenského pre RBK-Ukrajina, 18. apríla 2019.

4. Rozhovor so Zelenským pre Politico Europe zo 6. októbra 2020. Jeho prepis bol zverej-

nený na webstránke prezidenta.

5. Zelenského postava v prvej epizóde seriálu Sluha národa.

6. Opisy udalostí v prezidentskej rezidencii v predvečer invázie a reakcie na ňu pochádzajú z mojich rozhovorov s Olenou Zelenskou.

7. Opis Zelenského cesty do práce v prvý deň invázie sa zakladá na mojich návštevách Konča-Zaspy a Bankovej ulice, ako aj na rozhovoroch s prezidentom a členmi jeho vlády, zvlášť s Denysom Monastyrským.

8. Podrobnosti o rozsahu invázie a reakcii naň predniesol tajomník Rady pre národnú bezpečnosť a obranu Ukrajiny Olexij Danilov.

9. Odhadovaný počet vojakov a vojenských vozidiel zapojených do úvodnej snahy Ruska obsadiť Kyjev zo severu pochádzajú z rozhovoru, ktorý 11. apríla 2023 agentúre RBK-Ukraina poskytol generálporučík Olexandr Pavľuk, prvý námestník ukrajinského ministra obrany.

10. Rozhovor Zelenského s redaktorom BBC Johnom Simpsonom odvysielaný na prvé výročie invázie.

11. Vyhlásenie vojny z úst Vladimira Putina zverejneného 24. februára 2022 na webstránke Kremľa.

12. Rozhovor Olexija Danilova pre Ukrajinskú pravdu zverejnený 5. septembra 2022 ako súčasť rekonštrukcie udalostí počas prvých hodín invázie a niekoľkých dní, ktoré k nej viedli.

13. Odhadovaná sila oboch strán konfliktu čerpá zo správy Európskeho parlamentu, ktorá vyšla v marci 2022 pod názvom „Russia’s war on Ukraine: Military balance of power“ (Ruská vojna na Ukrajine: vojenská rovnováha moci).

14. Rozhovor Zelenského pre Washington Post zverejnený 16. augusta 2022.

15. Opis telefonátu Zelenského s Emmanuelom Macronom po začiatku invázie sa zakladá na zázname telefonátu, ktorý je súčasťou dokumentárneho filmu „Un président, l’Europe et la guerre“ (Prezident, Európa a vojna), ktorý v roku 2022 nakrútil režisér Guy Lagache.

16. Opis telefonátu Andrija Jermaka s Dmitrijom Kozakom čerpá z rozhovoru Jermaka pre Washington Post zverejneného 24. augusta 2022 ako súčasť rekonštrukcie invázie v podaní tohto denníka.

17. Podrobnosti o evakuácii prvej rodiny z Kyjeva vlakom sa zakladajú na mojich rozhovoroch s tromi predstaviteľmi zapojenými do evakuácie, ktorí o nej boli ochotní hovoriť pod podmienkou zachovania ich anonymity.

2. KAPITOLA: TERČ

1. Opis prezidentskej evakuácie do krytu čerpá z mojich rozhovorov s piatimi členmi jeho štábu, ktorí tam s ním v ten deň boli. Niektoré podrobnosti o vnútornom vybavení krytu pochádzajú od predstaviteľov, ktorí pomáhali s jeho prípravou alebo v ňom neskôr počas invázie žili so Zelenským.

2. Rozhovor s Davydom Arachamiom pre Washington Post zverejnený 24. 2. 2023 ako súčasť orálneho svedectva o priebehu invázie.

3. Snahu zabezpečiť prezidentský komplex mi opísali početní predstavitelia, ktorí boli svedkami týchto udalostí, prípadne sa na nich podieľali.

4. Andrij Smyrnov mi pri opise ničenia súdnych serverov ukázal fotografie, ktoré jeho svedectvo potvrdzovali.

5. Pálenie citlivých dokumentov na nádvorí ministerstva obrany mi opísali dvaja príslušníci Generálneho štábu, ktorí sa ho zúčastnili. Jeden z nich mi ukázal fotografie spálenísk. Títo predstavitelia a ďalší svedkovia mi tiež opísali výstrely vypálené na ministerstvo obrany z vežíakov Manhattan Towers. Počas návštevy miesta činu som bol svedkom poškodení zodpovedajúcich ich svedectvu, čo platí aj pre neďaleké ministerstvo infraštruktúry.
6. O podrobnostiach cesty riaditeľa CIA do Kyjeva v januári 2022 zoširoka informovali americké médiá, menovite Washington Post, Wall Street Journal a CNN.
7. Zelenskyj v rozhovore pre Washington Post zverejnenom 16. augusta 2022.
8. Podrobnosti o bitke o letisko v Hostomeli sa sčasti opierajú a rekonštrukciu týchto udalostí, ktorú 3. apríla 2023 zverejnila agentúra RBK-Ukrajina.
9. Prezidentovu reakciu na tieto udalosti mi sprostredkoval Mychajlo Podoljak, Denys Monastyrskij a ďalší účastníci týchto udalostí.
10. Detaily Zelenského vystúpenia na európskom summite 24. februára 2022 sčasti čerpajú zo svedectiev, ktoré zverejnili Politico Europe a Washington Post.
11. O Zelenského slovách pred lídrami EÚ ako prvé informovali Financial Times a Axios. Neskôr mi ich aj s ďalšími podrobnosťami potvrdil Andrij Sybiha a ďalší spolupracovníci Zelenského.
12. Zelenského vyhlásenie v tlačovej miestnosti, ktoré 25. februára 2022 zverejnila webová stránka prezidenta.
13. Monastyrského odkaz rodine sa našiel v jeho telefóne po tom, čo o jedenásť mesiacov, 18. januára 2023, zomrel pri havárii vrtuľníka neďaleko Kyjeva. Záznam mi sprostredkovala jeho manželka Žanna Monastyrská a citujem z neho s jej požehnaním.
14. Video Zelenského a jeho spolupracovníkov, ktoré 25. februára 2022 zverejnili prezidentove sociálne siete.

3. KAPITOLA: MESTO BANDITOV

1. Svedectvo prvej dámy Oleny Zelenskej o priebehu jej evakuácie s deťmi čerpá z našich spoločných rozhovorov, ako aj rozhovorov, ktoré poskytla iným novinárom, osobitne Shaunovi Walkerovi z Guardianu.
2. Rozhovor, ktorý Zelenskyj poskytol ukrajinskému novinárovi Dmitrijovi Gordonovi v relácii Na návšteve u Dmitrija Gordona z decembra 2018.
3. Podrobnosti o fungovaní bánd v Kryvom Rihu v osemdesiatych a deväťdesiatych rokoch čerpám zo svojich rozhovorov s Olenou Zelenskou a z článku na túto tému od ukrajinského novinára Samuila Proskuriakova, ktorý 15. septembra 2020 vyšiel v magazíne Zaborona.
4. Informácie o Zelenského rodine a detstve čerpám zo svojich rozhovorov so Zelenským, pričom niektoré doplnujúce informácie pochádzajú z jeho rozhovorov s Dmitrijom Gordonom z decembra 2018 a pre Times of Izrael z januára 2020.
5. Tento a ďalšie citáty o Zelenského detstve v tomto odseku pochádzajú z jeho rozhovoru s Dmitrijom Gordonom odvysielanom v decembri 2018.
6. Rozhovor s Olexandrom Zelenským pre ukrajinskú televíznu televíziu TSN v dokumente o Zelenskom, ktorú TSN odvysielala v deň jeho prezidentskej inaugurácie, 20. mája 2019.
7. Pikalov o svojom prvom stretnutí so Zelenským rozprával v rozhovore pre dokument Pozaoči, ktorý na Ukrajine v roku 2011 odvysielala televízia Inter.

8. Zelenského slová o tom, ako mu otec nedovolil vycestovať do Izraela, zazneli v rozhovore pre reláciu Na návšteve u Dmitrija Gordona odvysielanú v decembri 2018.
9. Rozhovor so Zelenským pre dokument Pozaoči odvysielaný v roku 2011.
10. Olena Zelenská v rozhovore so Shaunom Walkerom z Guardianu, ktorý vyšiel 18. júna 2022.
11. Táto Zelenského poznámka sa objavuje vo vyššie citovanej epizóde dokumentárnej série Kvartal a jeho posádka.
12. Postava Ukrajinca v podaní Zelenského túto repliku vyslovila počas vystúpenia hviezd KVN, ktorú podľa kompletného záznamu dvojhodinového predstavenia zverejneného na fanúšikovskej stránke KVNbest.ru odvysielali 11. novembra 2001.
13. Spisovateľ Michail Zygar v knihe Vojna a trest z roku 2023 cituje člena Zelenského družstva počas predstavenia, ktorým 20. októbra 2002 na majstrovstvách KVN súperili s istým moskovským tímom (s. 213).

4. KAPITOLA: PÁN ZELENÝ

1. Svoj rozchod s prvou ligou KVN v Moskve opísal Zelenskyj v rozhovore v relácii Na návšteve u Dmitrija Gordona z roku 2018.
2. Svoj postoj k profesionálnym ambíciám svojho syna prejavil Olexandr Zelenskyj v dokumentárnej relácii Pozaoči, ktorú v roku 2011 odvysielala ukrajinská televízia Inter.
3. Ide o slová Gleba Pavlovského, ktorý začiatkom nultých rokov pôsobil v Kremli ako politický poradca a jeho slová v knihe Rusko-ukrajinská vojna (s. 83) cituje ukrajinský historik Serhij Plochyj.
4. To, že jeho rodičia volili Janukovyčovu stranu, spomenul Zelenskyj v rozhovore v relácii Na návšteve u Dmitrija Gordona z roku 2018.
5. Zelenskyj s kolegami s touto satirickou piesňou vystúpili v prvej epizóde Večerného Kvartalu odvysielanej v roku 2005.
6. O svojej reakcii na politickú satiru svojho syna hovorila Rymma Zelenská v rozhovore pre dokumentárnu sériu Kvartal a jeho posádka, ktorú Štúdio Kvartal 95 vyrobilo v roku 2014.
7. O podrobnostiach Zelenského majetku a využívaní offshorových účtov zoširoka informovali ukrajinské aj medzinárodné médiá, osobitne agentúra RBK-Ukrajina a Ukrajinska pravda, ako aj konzorcium médií, ktoré v roku 2021 zverejnili dokumenty so súhrnným označením Pandora Papers.
8. Zelenského vyjadrenia o jeho osobnom imaní v tomto odseku pochádzajú z jeho rozhovoru v relácii Na návšteve u Dmitrija Gordona z roku 2018.
9. Zelenského reakcia na zverejnenie jeho finančných záznamov ako súčasť kauzy Pandora Papers zaznela počas rozhovoru pre ukrajinský spravodajský kanál ICTV odvysielaného 17. októbra 2021.
10. Podrobnosti o voľbe ukrajinského prezidenta v roku 2010 čerpám z vlastného mapovania volieb v Kyjeve pre agentúru Associated Press.
11. Zelenského slová o napätí medzi ním a vedením televízie Inter a o údajnom pokuse podplatiť ho sto miliónmi dolárov zazneli v rozhovore pre reláciu Na návšteve u Dmitrija Gordona odvysielanú v roku 2018.
12. Tvrdenie, že Janukovyč so svojimi ľuďmi počas pôsobenia v prezidentskej funkcii z Ukrajiny odčerpali sto miliárd dolárov, sa objavili v rozhovore so zastupujúcim ukrajinským generálnym prokurátorom Olehom Machnickým, ktorý agentúra Reuters vydala 30.

apríla 2014.

13. Môj rozhovor s Janukovyčom a s ním súvisiace spravodajstvo o jeho pôsobení v prezidentskej funkcii vyšiel v júni 2012 v časopise Time.

5. KAPITOLA: ANEXIA

1. Zelenského tlačová konferencia v decembri 2013 pri uvedení filmu Láska vo veľkom meste 3.
2. Kontroverzný vtíp o výrobe elektrickej energie vďaka mihaniu policajných obuškov opisuje ukrajinský novinár Serhij Rudenko v Zelenského životopise (s. 83).
3. Prístup súboru k revolučným udalostiam mi v Kyjeve počas rozhovoru v júni 2022 sprostredkoval Jevhen Košovoj.
4. Informácie o priebehu revolúcie dôstojnosti a jej dôsledkov sa odvíja od mojich reportáží z dejiska udalostí, ktoré vyšli v roku 2014 v časopise Time ako séria článkov.
5. Celkový počet obetí revolučných udalostí uvádza kniha Rusko-ukrajinská vojna spisovateľa Serhija Plochého (s. 97).
6. Ruskú okupáciu Krymu mi Olexandr Poliščuk opísal v júni 2022 počas nášho rozhovoru v Kyjeve. V tom čase pôsobil ako námestník ukrajinského ministra obrany.
7. Opis môjho rozhovoru so Sergejom Aksionovom v sídle krymskej vlády sa prvý raz objavil v marci 2014 v článku v časopise Time.
8. Putinov prejav zverejnený na webstránke Kremľa 18. marca 2014.
9. Zelenského tlačová konferencia v kyjevskom prezidentskom komplexe 3. marca 2022.

6. KAPITOLA: BITKA O KYJEV

1. Informácie o Zelenského prvých dňoch čerpajú z mojich rozhovorov s ním a s členmi jeho personálu, ako aj z mojich vlastných pozorovaní za múrmi prezidentského komplexu počas invázie.
2. Informácie o veliteľskom stanovišti, kde generál Valerij Zalužnyj žil a pracoval v prvých dňoch invázie, čerpajú z rozhovorov s ním a s členmi jeho personálu, ako aj z fotografií tohto zariadenia, ktoré mi ukázali.
3. Podrobnosti o okupácii černobyľskej elektrárne uvádza Serhij Plochyj v knihe Rusko-ukrajinská vojna (s. 158 – 159).
4. Eurobarometer o verejnej mienke v Európe vyšiel 5. mája 2022 v tlačovom vyhlásení Európskej komisie s názvom „Eurobarometer: Európania schvaľujú reakciu EÚ na vojnu na Ukrajine“.
5. Prieskum agentúr Reuters/Ipsos o americkej verejnej mienke vo vzťahu k invázii zverejnený agentúrou Reuters 4. marca 2022.
6. Prejav nemeckého kancelára Olafa Scholza z 27. februára 2022 zverejnený na stránke úradu spolkového kancelára.
7. Zelenského prejav k občanom v znení zverejnenom na webovej stránke prezidenta 25. februára 2022.
8. Zelenského prejav k občanom v znení zverejnenom na webovej stránke prezidenta 25. februára 2022.
9. Opis prvého kola vyjednávania v Bielorusku čerpá z mojich rozhovorov s Arachamiom a ďalšími ukrajinskými vyjednávačmi.

10. Kópie ukrajinských návrhov, s ktorými prišli na mierové rozhovory, unikli do rúk nezávislej ruskej novinárky Faridy Rustamovovej, ktorá ich 22. marca 2022 zverejnila vo svojom newsletteri Faridaily s titulkom „Ukrajinský 10-bodový plán.“
11. Podrobnosti o bitke o letisko Hostomeľ sa sčasti opierajú o rekonštrukciu týchto udalostí, ktoré 3. apríla zverejnila agentúra RBK-Ukrajina.
12. Generál Vladimir Šamanov v rozhovore s ruskou novinárkou Oxanou Kravcovovou, zverejnenom na YouTube 22. mája 2022.
13. Olexij Reznikov v rozhovore s ukrajinským novinárom Dmytrom Komarovom v časti jeho dokumentárnej série o invázii s názvom „Rok. Mimo záberov“, ktorú zverejnil na YouTube 5. mája 2023.
14. Nezávislé odhady o výške ruských strát v prvých týždňoch invázie pochádzajú z rôznych zdrojov od amerických spravodajských služieb po západné think-tanky. Spoľahol som sa na dôkladnú analýzu týchto čísel, ktorú na stránkach Guardianu priniesol Andrew Roth v článku „How Many Russian Soldiers Have Died in the War in Ukraine“ (Koľko ruských vojakov zomrelo vo vojne na Ukrajine?) z 22. marca 2022.
15. Tejto televíziou prenášanej tlačovej konferencie z 3. marca 2022 sa zúčastnil aj Paul Ronzheimer z nemeckých novín Bild, ktorý mi ju neskôr podrobne opísal. New York Times tieto udalosti sprostredkovali v článku Andrewa Kramera s titulkom „Behind Sandbags, Ukraine’s Leader Meets the Media“ (Ukrajinský líder za vrecami s pieskom vystúpil pred novinármi).

7.KAPITOLA: KRYT

1. Opis reakcií na Bankovej ulici na ruskú okupáciu jadrovej elektrárne v Enerhodare zo 4. marca 2022 čerpá z mojich rozhovorov s niekoľkými vysokopostavenými ľuďmi z okolia Zelenského vrátane Andrija Jermaka, Kyryla Tymošenko a Serhija Leščenko.
2. Rozhovor Zelenského s Dmytrom Komarovom pre dokumentárnu sériu „Rok. Mimo záberov“ zverejnenú 28. apríla 2023.
3. Štátne investície do Telekanálu Rada mi opísal Maxym Zborovskij, ktorý pracoval ako jeho korešpondent a neskôr sa stal jedným z hlavných hlásateľov Telemaratónu.
4. Vplyv, ktorý na Telemaratón vyvíjala kancelária prezidenta, mi opísal Kyrylo Tymošenko, ktorý dohliadal na fungovanie Telemaratónu.
5. O vzniku a obsahu Telemaratónu informovala redaktorka Guardianu Isobel Koshiw v článku, ktorý vyšiel 25. mája 2022 s titulkom „Death to the Enemy: Ukraine’s News Channels Unite to Cover War“ („Smrť nepriateľom“: Ukrajinské spravodajské kanály sa spojili pri informovaní o vojne).
6. Konzumáciu alkoholu v prezidentskom kryte mi opísali viacerí z jeho obyvateľov. Mychajlo Podoljak ako vysokopostavený prezidentov človek o tejto téme 11. augusta hovoril aj na verejnom podujatí v Kyjeve, ktorého som sa zúčastnil.
7. Text vojnovej balady s názvom „Ukrajinský hnev“ na melódiu piesne Bella Ciao napísala a spievala ukrajinská speváčka Chrystyna Solovij. Siedmeho marca 2022 ju zverejnila na svojom kanáli na YouTube, kde pritiahla milióny divákov.
8. Informáciu o tom, že poslankyniam ukrajinského parlamentu v deň invázie rozdali pištole, priniesli Roman Kravec a Roman Romaňuk z portálu Ukrajinska pravda, na ktorom 5. septembra 2022 vyšiel článok opisujúci priebeh tohto dňa.
9. Fotografie chlapcovho denníka na svojom facebookovom profile 3. mája 2022 zverejnil obyvateľ Mariupola Jevgenij Sosnovskij. Ľudia ich hromadne zdieľali na svojich profiloch

a informovali o nich ukrajinské aj medzinárodné médiá vrátane Rádia slobodná Európa/Rádia Sloboda, ktoré chlapca vyhladalo a v reportáži zverejnenej 22. júna 2022 ho identifikovalo ako Jegora Kravcova.

8. KAPITOLA: NEPOPÍSANÝ LIST

1. Televízny rozhovor so Zelenským pre ranné vysielanie „Snidanok“, ktoré v auguste 2014 odvysielala stanica 1+1. V tomto rozhovore sa objavil aj jeho opis vojaka z Donbasu, ktorý mal problém rozprávať sa s ľuďmi.
2. Poznámky o Novorusku Putin predniesol počas svojho výročného rozhovoru s obyvateľmi Ruska 17. apríla 2014. Video a prepis tejto relácie sú zverejnené na webstránke Kremľa.
3. Moje reportáže o šírení ruského separatizmu a následnej vojne na východnej Ukrajine vyšli v sérii článkov pre časopis Time na jar a v lete 2014.
4. Putinov prejav na pôde Kremľa z 18. marca 2014 v znení zverejnenom na webstránke Kremľa.
5. Prieskumy Kyjevského medzinárodného sociologického inštitútu a Nadácie demokratických iniciatív Ilka Kučeriva z februára 2014 v podaní agentúry Pew Research Center ukázali, že myšlienka zjednotenia s Ruskom má medzi Ukrajincami len malú podporu. Dokonca aj na východnej Ukrajine sa k nej hlásilo len 26 percent opýtaných.
6. O násilných zrážkach v Odese vrátane požiaru v Dome odborov, pri ktorom zahynulo najmenej štyridsať ľudí, informovala BBC v článku „How Did Odessa’s Fire Happen?“ (Ako vypukol požiar v Odese?) zverejnenom 6. mája 2014.
7. Zelenského parodické spravodajstvo z okraja moskovského Červeného námestia pre zábavnú reláciu Čisto News v máji 2014.
8. Svoj odchod z Ruska v roku 2014, ako aj ukončenie osobných a profesionálnych vzťahov s Moskvou Zelenskyj opísal v roku 2018 v rozhovore pre reláciu Na návšteve u Valerija Gordona. Hovoril v ňom aj o tom, aké finančné dôsledky mala na jeho spoločnosti strata ruského trhu a neochota prijímať pozvánky vystupovať v Rusku po anexii Krymu.
9. Ukrajinské médiá zoširoka informovali o Zelenského koncertoch vo vojnovej zóne v auguste 2014. Súčasťou tohto spravodajstva bola aj dobová reportáž na stanici TSN.
10. Pieseň s názvom „Milujem svoju vlasť“ Zelenskyj spieval počas ciest do vojnovej zóny v roku 2014 a v nasledujúcich rokoch sa stala pravidelnou súčasťou repertoáru Kvartalu 95.
11. Rozhovor so Zelenským v rannej relácii „Snidanok“, v ktorej dostal priestor opísať svoje cesty na front v auguste 2014.
12. Scéna, v ktorej postava Zelenského cez deň sníva, ako skosí poslancov ukrajinského parlamentu, sa vyskytuje v ôsmej epizóde druhej série Sluhu národa.
13. Zelenského tlačová konferencia v decembri 2013 pri príležitosti uvedenia filmu Láska vo veľkom meste 3.
14. O registrácii novej politickej strany s názvom Sluha národa informoval portál Ukrajinska pravda 4. decembra 2017.
15. Video s hromžením Ihora Kolomojského bolo 19. marca 2015 zverejnené na kanáli Rádia Slobodná Európa/Rádia Sloboda na YouTube.
16. Podrobnosti o vzťahu Zelenského s Kolomojským vyšli v mojej reportáži o ukrajinských prezidentských voľbách pre časopis Time z 28. marca 2019.

17. Podľa celoštátneho prieskumu poprednej ukrajinskej prieskumnej agentúry Rating z 25. septembra 2018 bol Zelenskyj so 7,8-percentnou podporou na druhom mieste medzi potenciálnych kandidátov. Úradujúci prezident Porošenko mal podporu 6,8 percenta a Julia Tymošenko 13,2 percenta.

9. KAPITOLA: FAVORIT

1. O škandále v podobe nahrávok protikorupčného prokurátora Nazara Cholodnického v podrobnej reportáži z 4. apríla 2018 informovalo ukrajinské vysielanie BBC.
2. Korupčný škandál súvisiaci s údajným pašovaním a predajom ruského vojenského vybavenia Ukrajine sa zakladal na investigatívnom článku s titulkom „Armáda. Kamaráti. Úplatky“, ktorý 25. februára 2019 vyšiel na ukrajinskom portáli Bihus.info.
3. Prejav Petra Porošenka na mníchovskej bezpečnostnej konferencii zo 16. februára 2018.
4. Vtedajší ukrajinský minister zahraničných vecí Pavlo Klimkin v príspevku na sociálnych sieťach z mníchovskej bezpečnostnej konferencie zo 17. februára 2018 zo zrušenia týchto rozhovorov s Ruskom obvinil „nemeckú delegáciu“. Reagoval tým na to, že nemecký minister zahraničných vecí Sigmar Gabriel ako kľúčový mediátor odišiel do Berlína, kde sa konala tlačová konferencia o prepustení nemeckého novinára Deniza Yücela z tureckého väzenia.
5. Ďalšie kolo mierových rozhovorov v takzvanom normandskom formáte za účasti ministrov zahraničných vecí Ruska, Ukrajiny, Nemecka a Francúzska sa uskutočnilo 11. júna 2018 v Berlíne.
6. Zelenskyj 13. marca 2019, teda dva a pol mesiaca od začiatku prezidentskej kampane, v príspevku na sociálnej sieti oznámil ukončenie nakrúcania tretej série Sluhu národa.
7. Ukrajinská Najvyššia rada 17. októbra 2019 schválila novelizáciu protikorupčného zákona, čím splnila Zelenského kampaňový sľub v podobe možnosti vyplatiť odmenu občanom, ktorí polícii nahlásia skorumpovaných úradníkov.
8. Výsledky medzinárodného prieskumu o dôvere voči vláde zverejnil Gallupov inštitút 21. marca 2019 v tlačovej správe s titulkom „World-Low 9% of Ukrainians Confident in Government“ (Ukrajinskej vláde dôveruje deväť percent občanov, najmenej na svete).
9. Môj rozhovor s Juliou Tymošenkovou prvý raz vyšiel v časopise Time 28. marca 2019 s titulkom „She Was Next in Line to Be the President. He Plays One on TV. Who Will Win Ukraine’s Election?“ (Bola na rade stať sa prezidentkou. On ho hrá v televízii. Kto vyhrá voľby na Ukrajine?).
10. Ako uviedlo ukrajinské vysielanie BBC, tretia séria Sluhu národa mala premiéru 27. marca 2019. Prvé kolo prezidentských volieb sa konalo o štyri dni neskôr, v nedeľu 31. marca.
11. Podľa výsledkov zverejnených ukrajinskou ústrednou volebnou komisiou si Zelenskyj v Luhanskej oblasti pripísal 89 a v Doneckej oblasti 87 percent hlasov. V druhom kole prehral len v západoukrajinskej Lvovskej oblasti, kde Porošenko získal 63 percent hlasov.

10. KAPITOLA: NEVER NIKOMU

1. V prieskume, ktorý v septembri 2019 zverejnila popredná ukrajinská prieskumná agen-

- túra Razumkov, vyjadriťo Zelenskému dôveru 79 percent respondentov.
2. Podľa prieskumu agentúry Rating Group z júna 2019 až 65 percent respondentov uviedlo, že prvé, čo by mal prezident urobiť, je ukončiť vojnu v Donbase.
 3. K početným ukrajinským médiám, ktoré informovali o Zelenského majetkovom priznaní z 20. mája 2019, teda dňa inaugurácie, patrila aj tlačová agentúra Interfax-Ukrajina.
 4. O nákupe tejto nehnuteľnosti na Kryme hlboko pod trhovou cenou informovala 1. mája 2019 agentúra Reuters v článku s titulkom „Exclusive: Wife of Ukraine President-elect Got Penthouse Bargain from Tycoon“ (Exkluzívne: Manželka novozvoleného ukrajinského prezidenta výhodne kúpila byt od oligarchu).
 5. Olena Zelenská v rozhovore pre rannú reláciu Snídanok vysielanú na kanáli 1+1, ktorá bola 25. novembra 2019 zverejnená na webstránke televízie.
 6. Obsah telefonátu Rudyho Giulianiho s Jermakom sa prvý raz objavil v mojom článku pre Time z 9. februára 2021. Časť záznamu telefonátu neskôr odvysielala televízia CNN.
 7. Biely dom 24. septembra 2019 zverejnil prepis rozhovoru medzi Trumpom a Zelenským.
 8. Môj rozhovor s Jermakom pôvodne vyšiel v časopise Time 10. decembra 2019.
 9. Rozhovor so Zelenským prvý raz vyšiel v časopise Time 2. decembra 2019. Okrem mňa prezident pozval novinárov z troch popredných európskych tlačených médií: francúzskych novín Le Monde, nemeckého časopisu Der Spiegel a poľských novín Gazeta Wyborcza.

11. KAPITOLA: CINTORÍN

1. Moja prvá reportáž z Buče vyšla v časopise Time 13. apríla 2022.
2. Na facebookovom profile obyvateľa Buče Mykolu Krivenoka sa 12. marca 2022 objavilo krátke video z hromadného pohrebu na kostolnom cintoríne. Pravosť tohto videa neskôr potvrdil otec Andrij Halavin.
3. V nasledujúcich mesiacoch sa v medzinárodných médiách objavili početné rekonštrukcie ruských zverstiev v Buči. Agentúra Associated Press vydala 3. novembra 2022 správu s titulkom „Crime Scene: Bucha. How Russian Soldiers Ran a ‚Cleansing‘ Operation in the Ukrainian City“ (Miesto činu: Buča. Ako ruskí vojaci v tomto ukrajinskom meste uskutočnili ‚čistiacu‘ operáciu). Noviny New York Times zasa 22. decembra 2022 zverejnili správu s titulkom „Caught on Camera, Traced by Phone: The Russian Military Unit That Killed Dozens in Bucha“ (Zachytené na kamere, vystopované mobilom: Ruská vojenská jednotka, ktorá v Buči zabila desiatky ľudí).
4. Informácie o počte obetí sa objavili v ruských novinách Komsomolskaja pravda, odkiaľ ich rýchlo vymazali, no stihol ich prevziať britský Guardian, ktorý ich zverejnil v článku „How Many Russian Soldiers Have Died in the War in Ukraine?“ (Koľko ruských vojakov zahynulo vo vojne na Ukrajine?) z 22. marca 2022.
5. O počte nájdených tiel v Buči s odvolaním na miestne úrady informovala 11. augusta 2022 tlačová agentúra Associated Press.
6. Túto poznámku o diablovei Zelenskyj spomenul počas tlačovej konferencie pri príležitosti prvého výročia invázie 24. februára 2023.
7. Americký think-tank Inštitút pre štúdium vojny vo svojom zhodnotení udalostí na bojisku z 24. augusta 2022 odhadol, že Rusi od 21. marca na Ukrajine stratili približne 45 000 štvorcových kilometrov, teda územie väčšie ako Dánsko.
8. Zelenského prejav pred Bezpečnostnou radou OSN zverejnený na webstránke prezidi-

denta 5. apríla 2022.

9. Toto biblické prirovnanie Buče a ďalších miest v okolí Kyjeva urobil predseda hornej komory poľského parlamentu Tomasz Grodzki v príspevku na sociálnych sieťach zo 14. apríla 2022.

10. Ako uvádza stránka prezidenta, Zelenskyj o mierových rokovaníach zoširoka hovoril 27. marca 2022 počas rozhovoru so skupinou ruských novinárov.

11. Podľa ruskej tlačovej agentúry Interfax toto vyhlásenie pred novinármi 29. marca v Istanbule predniesol ruský vyjednávač Alexander Fomin.

12. Podrobnosti o večeri Zelenského so štátnymi predstaviteľmi v zasadačke deň po prezidentovej návšteve Buče opísal Olexij Danilov pre Washington Post, ktorý ich zverejnil v článku z 22. februára 2023.

13. Zelenskyj s týmto vyhlásením v znení na webstránke prezidenta predstúpil pred ukrajinských novinárov 5. apríla 2022.

14. Môj opis návštevy Ursuly von der Leyenovej prvý raz vyšiel 28. apríla 2022 v časopise v článku s titulkom „Inside Volodymyr Zelensky's World“ (Vo svete Volodymyra Zelenského).

15. Zelenskyj v rozhovore s Paulom Ronzheimerom z nemeckých novín Bild, ktorý vyšiel 8. apríla 2022.

12. KAPITOLA: TRÓJSKY KÔŇ

1. Putinova poznámka v znení, ako ju uvádza webstránka Kremľa, zaznela 7. júna 2019 počas plenárneho rokovania Petrohradského medzinárodného hospodárskeho fóra.

2. Z údajov Medzinárodného menového fondu vyplývalo, že ukrajinské hospodárstvo sa v rokoch 2013 až 2015 zmenšilo o polovicu a do roku 2019 sa vonkoncom nezotavilo.

3. Informáciu o stiahnutí vojsk na začiatku funkčného obdobia Zelenského uverejnil 27. júna 2019 portál Hromadske v článku s titulkom „Ukraine's War-Torn Stanytsia Luhanska Sees Historic Separation of Forces“ (Vojnou zmietaná Stanytsia-Luhanska je svedkom historického stiahnutia síl). Monitorovacia misia Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe na východe Ukrajiny stiahnutie síl potvrdila v terénnej správe z 30. júna 2019.

4. Informáciu o tejto rade Zelenskému v roku 2019 mi poskytol americký veľvyslanec na Ukrajine William Taylor. Taylora ako autora tejto rady v článku pre Washington Post z 30. novembra 2021 zmieňuje aj David Ignatius.

5. Zelenskyj to povedal v jednom zo svojich videoblogov, ktorý 17. júla 2019 zverejnil na portáli YouTube.

6. Smrť ukrajinských príslušníkov námornej pechoty a následný telefonát medzi Putinom a Zelenským spomína tlačová agentúra Unian v správe vydanéj 7. augusta 2019.

7. Jedným z početných médií, ktoré informovali o výmene zajatcov, boli aj noviny New York Times, ktoré o ňom písali v článku zo 7. septembra 2019.

8. O vrátení troch ukrajinských vojenských plavidiel informoval portál Deutsche Welle v článku zverejnenom 18. novembra 2019.

9. Porošenko mi svoje mierové plány opísal v rozhovore, ktorý vyšiel 12. júna 2014 v časopise Time s titulkom „Petro Poroshenko: Man in the Middle“ (Petro Porošenko: Muž uprostred), ktorý obsahuje aj moje spravodajstvo o jarných zrážkach v Donbase.

10. Bidenov prejav z 9. decembra 2015 na pôde ukrajinského parlamentu je dostupný v archíve Bieleho domu z obdobia vládnutia Baracka Obamu.

11. Tento prieskum verejnej mienky v okupovanom Donbase v roku 2019 uskutočnilo berlínske Centrum východoeurópskych medzinárodných štúdií. Výsledky a metodológiu tohto priemyslu zverejnila riaditeľka centra Gwendolyn Sasse v článku, ktorý 14. októbra vyšiel na portáli The Conversation.
12. Rozhovor Zelenského so mnou a troma európskymi novinármi z 30. novembra 2019.
13. Tlačová konferencia Volodymyra Zelenského, na ktorej 1. októbra 2019 v Kyjeve oznámil svoje plány na implementáciu Minských dohôd.
14. Rozhovor Zelenského so mnou a troma európskymi novinármi z 30. novembra 2019.
15. Hodnotenie novín New York Times, ako sa Zelenskyj držal v Paríži, sa objavilo v článku z 9. decembra 2019 s titulkom „In First Meeting With Putin, Zelensky Plays to a Draw Despite a Bad Hand“ (Zelenskyj pri prvom stretnutí s Putinom napriek zlým kartám uhral remízu).
16. Ukrajinský parlament, Najvyššia rada, 12. decembra 2019 schválil zákon, ktorým v okupovaných regiónoch Donbasu o rok predĺžil pôsobenie dočasnej „lokálnej autonómie“. Podľa vyhlásenia na webstránke prezidenta z 18. decembra 2019 Zelenskyj tento zákon o týždeň podpísal, aby „prispel k mierovému riešeniu situácie“ v týchto regiónoch.
17. O vyriešení rusko-ukrajinského finančného sporu informoval portál Deutsche Welle v článku s titulkom „Gazprom to Pay \$2.9 Billion in New Ukraine Gas Deal“ (Gazprom na základe novej plynovej dohody s Ukrajinou vyplatí 2,9 miliardy dolárov), ktorý vyšiel 21. decembra 2019.
18. O novej päťročnej plynovej zmluve informovala agentúra Reuters v správe s titulkom „Russia, Ukraine Clinch Final Gas Deal on Gas Transit to Europe“ (Rusko a Ukrajina uzavreli dohodu o preprave plynu do Európy) z 30. decembra 2019.
19. O odmietnutí zákona, ktorý by umožnil vyplácanie dôchodkov v okupovaných oblastiach Donbasu, 5. februára 2022 informoval portál Hromadske.
20. O výsledkoch hlasovania parlamentu vo veci volieb na území Donbasu 15. júla 2020 informovala webstránka Najvyššej rady a jej kanál Telekanal Rada na portáli YouTube obsahuje kompletný videozáznam parlamentnej schôdze. Na webstránke parlamentu sa tiež nachádza úplné znenie zákona zaevidovaného pod číslom 795-IX s podpisom predsedu Najvyššej rady Dmytra Razumkova.
21. O svojom zlyhaní pri snahe dosiahnuť v Donbase trvalý mier mi Zelenskyj rozprával počas nášho rozhovoru zo 14. novembra 2022.

13. KAPITOLA: TEMNÝ PRINC

1. Medzi početnými médiami, ktoré informovali o úlohe Viktora Medvedčuka pri potláčaní činnosti sovietskych disidentov, bol aj denník New York Times, ktorý v jeho profile z roku 2015 formuloval široko akceptované presvedčenie, že „jeho pôsobenie pri sovietskom zatahu proti disidentom pred olympijskými hrami v roku 1980 prispelo k úmrtiu ukrajinského básnika a ľudskoprávneho aktivistu Vasyla Stusa“. Medvedčuk, ktorý pôsobil ako Stusov štátom pridelený advokát, dlhodobo popieral, že by úradom pomáhal pri prenasledovaní Stusa.
2. Vzťahom medzi Putinom a Medvedčukom a ich role pri invázii na Ukrajinu som sa prvý raz venoval v článku, ktorý vyšiel 2. februára 2022 v časopise Time s titulkom „The Untold Story of the Ukraine Crisis“ (Neznámy príbeh ukrajinskej krízy).
3. Zábery dokumentujúce Putinovu návštevu v rodinnej vile Medvedčuka na Kryme v júli

2012 priniesol ruský portál LifeNews, od ktorého ho potom prevzali početné ukrajinské televízne kanály.

4. Podrobné informácie o Medvedčukovej role v energetickom priemysle prinieslo 21. februára 2017 ukrajinské vysielanie Rádia Slobodná Európa/ Rádia Sloboda.

5. O Putinovej izolácii vo Valdaji ako prvý informoval ruský novinár a spisovateľ Michail Zygar v článku, ktorý 10. marca 2022 vyšiel v denníku New York Times v článku s titulkom „How Vladimir Putin Lost Interest in the Present“ (Ako Vladimir Putin stratil záujem o súčasnosť).

6. Pôdorys a ďalšie informácie o Putinovom panstve vo Valdaji zverejnil 15. apríla 2021 Fond boja s korupciou ruského disidenta Alexeja Navalného.

7. Zelenskyj tieto slová zverejnil 7. októbra 2020 na svojom oficiálnom telegramovom kanáli.

8. Agentúra Rating Group zverejnila 20. októbra 2020 prieskum, podľa ktorého 16,7 percenta voličov mienilo dať hlas Zelenského strane Sluha národa.

9. Podľa štatistiky na portáli Worldometer si Covid-19 do polovice decembra 2020 na Ukrajine vyžiadal 15 000 obetí. Podľa správy, ktorú v januári 2022 vydal Úrad vysokého komisára OSN pre ľudské práva, si vojna v Donbase od roku 2014 do roku 2021 podľa odhadov vyžiadala 14 200 až 14 400 životov.

10. Pfizer a nemecká spoločnosť BioNTech 9. novembra 2020 oznámili, že ich očkovačacia látka je účinná proti ochoreniu Covid-19.

11. Zelenskyj s týmto vyhlásením prišiel 13. októbra 2022 v televíznom rozhovore na nemeckej stanici ZDF.

12. Ukrajinský portál Censor.net 5. júna 2020 na YouTube podrobne opísal, ako Kolomojského televízny kanál začal kritizovať Zelenského.

13. Podľa prieskumu agentúry Rating Group zverejneného 23. decembra 2020 prezidentova dôveryhodnosť od jari kontinuálne klesala a koncom roku už mu vyjadrovalo nedôveru 65 percent ľudí.

14. Tlačová agentúra Interfax-Ukrajina 28. decembra 2020 s odvolaním na dva nezávislé prieskumy z toho obdobia informovala, že Medvedčukova strana v popularite predbehla Zelenského stranu.

15. Razumkov so mnou o tejto téme diskutoval vo svojej kancelárii v Najvyššej rade 6. októbra 2021, deň predtým, ako ho Zelenského väčšina odvolala z funkcie predsedu parlamentu.

16. O svojom útoku na Medvedčuka právnymi krokmi sa so mnou Zelenskyj rozprával 9. apríla 2021.

17. Hovorca Európskej únie pre zahraničné vzťahy a bezpečnostnú politiku Peter Stano tieto slová uviedol vo vyhlásení pre Interfax-Ukrajina z 3. februára 2021, teda deň po uvalení sankcií na Medvedčukove televízne kanály.

18. Z reakcie na uvalenie sankcií na Medvedčukov majetok, ktoré 20. februára 2021 na svojom twitterovom profile zverejnilo americké veľvyslanectvo v Kyjeve.

19. Brífing s vysokopostavenými predstaviteľmi amerického ministerstva zahraničných vecí na jar 2021.

20. Putinovo vyhlásenie v reakcii na uvalenie sankcií v znení, v akom ho 17. februára 2021 priniesla tlačová agentúra TASS a ďalšie ruské štátne médiá.

21. Sankcie voči Medvedčukovi a jeho manželke uvalené dekrétom č. 64/2021, ktorý podpísal tajomník Rady pre národnú bezpečnosť a obranu Ukrajiny Olexij Danilov a 19. februára 2021 bol zverejnený na webstránke prezidenta.

22. Vyhlásenie o konaní neplánovaných ruských vojenských cvičení sa ráno 21. februára 2021 objavilo prinajmenšom na dvoch webstránkach ministerstva obrany (structure.mil.ru a funcion.mil.ru) a informovali o ňom viaceré ruské aj bieloruské médiá a blogy. Medzi ukrajinské spravodajské stránky, ktoré ho zachytili, patrila portál NV.ua. Ten o ňom večer informoval s odvolaním sa na tlačové oddelenie ruského ministerstva obrany.

14. KAPITOLA: VITAJTE V RAGNAROKU

1. Motto „Chyba sa nepripúšťa“ sa v anglickom preklade objavilo na facebookovej stránke Odmínovacieho centra 2641 (www.facebook.com/demingcenter2641) približne v čase bitky neďaleko Šúm. Svedectvo o incidente pri Šumách sa zakladá na mojej návšteve tohto miesta a rozhovore s armádnymi dôstojníkmi, ktorí ho vyšetrovali. Bol medzi nimi aj generál Ruslan Chomčak, ktorý na vyšetrovanie dohliadal. Kratší opis tohto incidentu sa prvý raz objavil v časopise Time z 12. apríla 2021.
2. Zelenského vyhlásenie sa 26. marca 2021 objavilo na jeho oficiálnom telegramovom účte a citovali ho správy agentúry Interfax-Ukrajina aj ďalšie médiá.
3. Prejav generála Chomčaka počas mimoriadnej schôdze parlamentu a následná diskusia sa na webstránke Najvyššej rady objavila 30. marca 2021.
4. Podľa prieskumu, ktorý 16. marca 2021 zverejnilo Razumkovovo centrum, Zelenskému nedôverovalo šesťdesiattri percent respondentov.
5. Podľa informácií na webstránke Bieleho domu sa Zelenského telefonát s Bidenom uskutočnil 2. apríla 2021.
6. O obsahu telefonátu Zelenského s Jensom Stoltenbergom s odvolaním sa na vyhlásenie prezidenta informovala agentúra Reuters v správe zo 6. apríla 2021.
7. O vyhlásení hovorca Kremľa Dmitrija Peskova pred novinármi informoval článok denníka Guardian zo 6. apríla 2021.
8. Reportáž z mojej cesty do Donbasu so Zelenským prvý raz vyšla v časopise Time 12. apríla 2021.
9. Separatistický veliteľ Igor Bezler známy ako Démon sa popravami pochválil v rozhovore so Shaunom Walkerom, ktorý vyšiel 29. júla 2014 v denníku Guardian.
10. Reportáž o mojom stretnutí s ruským bojovníkom s prezývkou Babaj prvý raz vyšla v časopise Time 23. apríla 2014.
11. Agentúra RBK-Ukrajina vydala 16. marca 2021 správu, v ktorej s odvolaním na prieskum Razumkovovho Centra informovala, že dôveryhodnosť Zelenského stúpla o niekoľko percentuálnych bodov na 25 percent.

15. KAPITOLA: PÁLTE OSTRÝMI

1. Tento opis udalostí počas vymenovania generála Zalužného sa prvý raz objavil v profile jeho osoby, ktorý sme spolu s kolegyňou Verou Bergengruenovou napísali pre vydanie časopisu Time z 26. septembra 2022.
2. Generál Zalužnyj ako hlavný veliteľ ukrajinských ozbrojených síl prvý raz verejne vystúpil s prejavom 22. augusta 2021 na vojenskom fóre „Ukrajina 30. Obrancovia“, ktoré bolo naživo prenášané prostredníctvom služby YouTube.
3. Prepis Zelenského prejavu na Deň nezávislosti sa 24. augusta 2021 spolu s videozázna-

mom vojenskej prehliadky objavil na webstránke prezidenta.

4. Zalužného poznámky zverejnili viacerí účastníci porady za zatvorenými dverami vrátane hovorca ministerstva obrany Olexija Hodzenka, ktorý o nich 28. septembra 2021 informoval v príspevku na Facebooku.

5. Zelenského slová pri príležitosti slávnostného podpisu s tureckým inžinierom Halukom Bayraktarom 29. septembra 2021 zverejnili prezidentská kancelária na svojej webstránke.

6. Eado Hecht: Drones in the Nagorno-Karabakh War: Analyzing the Data. In: Military Strategy Magazine, zima 2022, s. 31 – 37.

7. O prvom bojovom nasadení bezpilotného lietadla Bayraktar TB2 informovali noviny Kyiv Post v článku z 27. októbra 2021. Bol k nemu priložený aj videozáznam útoku, ktoré novinám poskytol Generálny štáb Ozbrojených síl Ukrajiny.

8. Komentár hovorca Kremľa Dmitrija Peskova k zásahu bezpilotného lietadla zverejnili agentúra Reuters v správe z 27. októbra 2021.

9. Zelenského komentár k zásahu bezpilotného lietadla zverejnili prezidentská kancelária na prezidentskej webstránke 29. októbra 2021.

10. Americký minister zahraničných vecí Antony Blinken sa so Zelenským stretol 2. novembra 2021 na klimatickom summite v škótskom Glasgowe, kde ho podľa Blinkenových tvrdení, ktoré 16. augusta 2022 zverejnil denník Washington Post, varoval pred vysokou pravdepodobnosťou invázie. Ukrajinskí predstavitelia, ktorí boli adresátmi týchto varovaní, mi prezradili, že Američania túto pravdepodobnosť odhadovali na 75 až 80 percent.

11. Námestník ruského ministerstva zahraničných vecí Sergej Rybakov toto vyhlásenie uskutočnil v rozhovore pre ruskú štátnu tlačovú agentúru TASS zverejnenom 9. januára 2022.

12. Táto poznámka predstaviť Bidenovej administratívy sa prvý raz objavila v titulnom článku v časopise Time z 2. februára 2022, na ktorom so mnou spolupracovali moji washingtonskí kolegovia Brian Bennett, W. J. Hennigan a Nik Popli.

13. Agentúra Reuters 14. februára 2022 informovala, že ceny ropy vzhľadom na obavy z ruskej invázie na Ukrajinu dosiahli sedemročné maximum a atakovali hranicu sto dolárov za barel.

14. Podľa celoštátneho prieskumu Kyjevského medzinárodného sociologického inštitútu bolo začiatkom decembra pripravených voliť Zelenského za prezidenta 20 percent respondentov, čo znamenalo pokles z júnových 23 percent.

15. Podľa prieskumu, ktorý 20. a 21. januára uskutočnil a na svojej webstránke zverejnil Kyjevský medzinárodný sociologický inštitút, takmer polovica (49,5 percenta) respondentov označila stíhanie Porošenka za prejav politickej perzekúcie.

16. Bývalý švédsky premiér Carl Bildt vo svojom príspevku na sociálnej sieti zo 17. januára 2022 stíhanie Porošenka odsúdil ako „očividne politické“ a „nesmierne škodlivé“ pre ukrajinskú súdržnosť.

17. Stíhanie Porošenka Zelenskyj komentoval počas tlačového brífingu 21. decembra 2021. Jeho videozáznam je dostupný na kanáli spravodajského portálu NV.ua na portáli YouTube.

18. Toto vyhlásenie citované agentúrou Reuters a prezidentskou webstránkou uskutočnil Zelenskyj 28. januára na tlačovej konferencii pre zahraničné médiá.

16. KAPITOLA: BLIZARD

1. Začiatok cvičenia Blizzard 2022 oznámil generálny štáb 8. februára 2022 vyhlásením, ktoré zverejnil na sociálnych sieťach.
2. Minister obrany Olexij Reznikov vo vyhlásení na sociálnej sieti z 11. februára 2022 oznámil príchod 1 300 ton americkej vojenskej pomoci.
3. Spravodajská televízia Sky News 20. januára 2022 informovala o „tichom, ale významnom zvyšovaní“ britskej vojenskej pomoci Ukrajine vrátane 2 000 protitankových striel.
4. Reznikovove vyhlásenia v ukrajinskom parlamente obleteli celosvetové médiá vrátane agentúry Associated Press, ktorá o nich informovala 25. januára 2022.
5. Zelenského videoposolstvo zverejnené na webstránke prezidenta si 24. januára 2022 vzali na mušku v zdrvujúco kritickrej reportáži odvysielanej na Petrom Porošenkovi vlastným 5. kanáli.
6. Slogan „Zachovajte pokoj a navštívte Ukrajinu“ sa 27. januára 2022 objavil na webstránke štátnej turistickej agentúry.
7. Putinov slávny prejav na mníchovskej bezpečnostnej konferencii zaznel 10. februára 2007 a bol zverejnený na webstránke Kremľa.
8. Celý prejav prezidenta na mníchovskej bezpečnostnej konferencii je dostupný vo videu, ktoré bolo 19. februára 2022 zverejnené na webstránke prezidenta.
9. Zelenskyj na Bidenovu poznámku o „obmedzenom vpáde“ zareagoval 20. januára 2022 príspevkom na sociálnej sieti.
10. Putinov prejav bol na webstránke Kremľa zverejnený 21. februára 2022.
11. Zelenského prejav sa na webstránke prezidenta objavil 22. februára 2022 krátko pred tretou nadržanom.
12. Zelenskyj tieto slová predniesol v rozhovore, ktorý vyšiel 16. augusta 2022 v denníku Washington Post.
13. Vyhlásenie výnimočného stavu ústami Olexija Danilova 23. februára naživo prenášali z prezidentskej tlačovej miestnosti.
14. Zelenského prejav adresovaný ruskému národu sa na webstránke prezidenta objavil v predvečer invázie.

17. KAPITOLA: BITKA O DONBAS

1. Agentúra Associated Press 4. mája zverejnila svoja zistenia o ruskom útoku na divadlo v Mariupole, podľa ktorých úder v budove a jej okolí zabil okolo šesťsto ľudí.
2. Podľa správy, ktorú 12. apríla 2022 zverejnili noviny Kyiv Post, po použití chemických zbraní v Azovstale volal počas rozhovoru pre ruskú štátnu televíziu hovorca proruských separatistických bojovníkov v Donecku Eduard Basurin.
3. Pokyn hermeticky izolovať Azovstaľ vydal Putin počas porady so svojím ministrom obrany. Jej videozáznam bol 21. apríla 2022 zverejnený na webstránke Kremľa.
4. Rozhovor s matkou mŕtveho pilota generál Zalužnyj opisoval v rozhovore s novinárom Dmytrom Komarovom, ktorý je súčasťou dokumentárnej série „Rok. Mimo záberov“, ktorá bola zverejnená 12. mája 2023.
5. O začiatku bitky o Donbas Zelenskyj informoval v prejave z 18. apríla 2022. Jeho videozáznam je zverejnený na prezidentskej webstránke.
6. Tento príhovor Zelenského bol na prezidentskej webstránke zverejnený 19. apríla 2022.

7. Inštitút pre štúdium vojny 14. mája 2022 na svojej webstránke zverejnil hodnotenie situácie na bojisku, z ktorého vyplývalo, že pri pokuse o prekročenie Siverského Donca spred niekoľkých dní ukrajinská paľba zabila okolo 485 ruských vojakov a zničila 80 kusov vojenských zariadení.
8. Zelenského odhad strát v bitke o Donbas (šestdesiat až sto mŕtvych a približne päťsto ranených ukrajinských vojakov denne) zaznel v jeho rozhovore pre Newsmax z 31. mája 2022.

18. KAPITOLA: NA ZEMSKOM POVRCHU

1. Lloyd Austin 25. apríla 2022 vo východnom Poľsku vystúpil pred skupinou novinárov, ktorí údajne dostali pokyn neprezradiť ich presnú polohu.
2. Antony Blinken túto poznámku predniesol 25. apríla 2022 v spoločnosti vedľa stojaceho Lloyda Austina počas toho istého televízneho tlačového brífingu.
3. Generál Mark Milley s touto poznámkou vystúpil 3. mája 2022 počas zasadnutia podvýboru pre obranu amerického senátu.
4. Zelenskyj sa o svojom šatníku rozhovoril v spoločnosti Dmytra Komarova počas prehliadky svojich komnát na štvrtom poschodí prezidentského komplexu, ktorá sa objavila v epizóde Komarovovej dokumentárnej série „Rok. Mimo záberov“ zverejnenej 24. februára 2023.
5. List Iliu Jašina sa prvý raz objavil v časopise Time z 10. februára 2023 s titulkom „A Message to the World from Inside a Russian Prison“ (Odkaz svetu spoza mreží ruskej väznice).
6. Do Medvedčukovej vily sa dostali reportéri ukrajinského portálu Slidstvo.info, na ktorom boli 13. marca 2022 zverejnené ich videozábery.
7. Spomienky Jill Bidenovej na stretnutie s ukrajinskou prvou dámou sa objavili v článku, ktorý 13. apríla vyšiel v časopise Time.
8. Profil Oleny Zelenskej, ktorý vyšiel 18. júna 2022 v denníku Guardian, obsahuje aj fotografiu jedného z letmých stretnutí s manželom na chodbe prezidentského komplexu.
9. Olena Zelenská s prezidentom poskytli spoločný rozhovor Piersovi Morganovi, ktorý bol 27. júla 2022 na kanáli relácie Piers Morgan Uncensored na YouTube.

19. KAPITOLA: NÁVRAT POLITIKY

1. Opis Zelenského cesty vlakom na juh Ukrajiny sa zakladá na mojich rozhovoroch s viacerými účastníkmi a mojich skúsenostiach z cestovania v spoločnosti prezidenta, s ktorým som v tom istom vlaku o niekoľko mesiacov absolvoval cestu na južný front.
2. Rozhovor s Denysom Prokopenkom pre Ukrajinu pravdu vyšiel 8. mája 2022.
3. O tajnom prieskume, ktorý si dala vypracovať prezidentská kancelária, informovala Ukrajinska pravda v článku „Politika v čase vojny: Ako Zelenskyj ničí konkurentov“, ktorý vyšiel 21. apríla 2022.
4. Podľa prieskumu agentúry Rating Group z 1. marca 2022 dosahovala dôveryhodnosť Zelenského 93 percent.
5. Podľa verejných sťažností, ktoré v tom čase doručili do prezidentskej kancelárie, sa v apríli 2022 zastavilo terestriálne vysielanie prinajmenšom troch televíznych kanálov – Espresso, Priamij a 5. kanál.

6. Arachamia to vyhlásil 22. augusta 2022 na fóre pre vojenských veteránov pod pamätníkom Matky Vlasti, ktorého som zúčastnil ako jeden z divákov. Kompletné video z tohto fóra bolo neskôr zverejnené na kanáli ministerstva pre otázky veteránov na YouTube.
7. Opis môjho rozhovoru s Olenou Zelenskou prvý raz vyšiel v časopise Time 7. júla 2022.
8. Túto poznámku na margo odňatia občianstva Kolomojského a Gennadija Korbanu Zelenskyj prehodil 28. júla 2022 v kyjevskom Mariiinskom paláci počas verejného vystúpenia, ktorého som sa zúčastnil.
9. Olexij Arestovyč takto podľa tlačovej agentúry UNIAN a ďalších počas naživo streamovaného rozhovoru komentoval skutočnosť, že neboli odpálené výbušniny na Čonharskom moste.
10. Zelenského kritika na adresu popredného ukrajinského novinára Savika Šustera počas v televízii vysielanej tlačovej konferencie 26. novembra 2021, ako o nej informovala agentúra UNIAN a ďalší.

20. KAPITOLA: DEŇ NEZÁVISLOSTI

1. Opis môjho rozhovoru s generálom Zalužným sa prvý raz objavil v článku v časopise Time 26. septembra 2022, na ktorom so mnou spolupracovala Vera Bergengruen.
2. O tom, ako Bidenovi počas telefonátu so Zelenským v júni 2022 praskli nervy, informovali 31. októbra 2022 NBC News s odvolaním na štyroch ľudí oboznámených s priebehom telefonátu.
3. Ako informovalo Rádio Slobodná Európa/Rádio Sloboda a ďalšie médiá, Viktor Orbán tieto slová predniesol 23. júla počas návštevy Rumunska.
4. Kyrylo Budanov túto vetu povedal v rozhovore zverejnenom 6. mája 2023 na Yahoo News.
5. Kyrylo Budanov v rozhovore s ukrajinským novinárom Dmytrom Komarovom v časti jeho dokumentárnej série o invázii s názvom „Rok. Mimo záberov“, ktorú zverejnil na YouTube 19. mája 2023.
6. O plánoch na likvidáciu týchto osôb sa v rozhovore pre nemecké noviny Die Welt z 25. mája 2023 rozhovoril zástupca riaditeľa HUR Vadym Skibickyj.
7. Informáciu odvolávajúcu sa na nemenovaných amerických predstaviteľov, podľa ktorých sa americké spravodajské služby nazdávajú, že atentát na Dariu Duginovú vydali „zložky ukrajinskej vlády“, priniesli noviny New York Times 5. októbra 2022.
8. Toto varovanie Zelenskyj zverejnil počas svojho nočného videoprejavu z 21. augusta 2022, tri dni pred Dňom nezávislosti.

21. KAPITOLA: PROTIÚTOK

1. Z vyhlásenia ruského ministerstva obrany o ústupe z Charkovskej oblasti z 10. septembra 2022 v znení tlačovej správy Interfax a ďalších médií.
2. Zelenského výzva na poskytnutie vojenskej pomoci počas charkovskej ofenzívy zaznela vo videoprejave, ktorý bol 19. septembra 2022 zverejnený na webstránke ukrajinského prezidenta.
3. Informácia o dodatočnej vojenskej pomoci Ukrajine bola 8. septembra 2022 zverejnená vo vyhlásení na webstránke amerického ministerstva zahraničných vecí.

4. Ruský komentátor a politický konzultant Alexander Kazakov to uviedol počas televíznej debaty na ruskom kanáli NTV, ktorá bola 9. septembra zverejnená na webstránke televízie.
5. Putinov prejav o anexii ukrajinských území v znení zverejnenom 30. septembra 2022 na webstránke Kremľa.
6. O vraždách Ruskom dosadených úradníkov na okupovaných územiach informoval 1. septembra 2022 portál Moscow Times.
7. Prezidentský dekrét číslo 679 bol na webstránke ukrajinského prezidenta zverejnený 30. septembra 2022.
8. Úvahy o vyjednávaní s Putinom Zelenskyj odmietol v rozhovore, ktorý 12. októbra odvysielala nemecká televízia ZDF.
9. Mychajlo Podolak v príspevku na sociálnej sieti z 30. septembra prirovnal obklúčenie ruských vojsk v Lymane k obklúčeniu ukrajinských síl v Ilovajsku, v ktorom o ilovajskom masakri povedal: „Rusko porušilo slovo. Ostreľovali kolónu. Dnes bude musieť poprosiť o odchod z Lymanu.“
10. Denník New York Times 17. novembra 2022 zverejnil podrobnú rekonštrukciu októbrového výbuchu na Krymskom moste.
11. Zelenského prejav pri troskách iránskeho bezpilotného lietadla sa 27. októbra 2022 objavil na prezidentovom kanáli na portáli YouTube.
12. Svoju kritiku na adresu výmeny väzňov zverejnil Igor Girkin 22. septembra v príspevku na svojom Telegramovom kanáli.

22. KAPITOLA: OSLOBODENIE

1. Informácie o dodatočnej vojenskej pomoci zverejnilo americké veľvyslanectvo v Kyjeve na svojej webovej stránke 4. novembra 2022 počas návštevy Jakea Sullivana.
2. Zelenského poznámky na adresu Putina zverejnila agentúra Reuters v správe zo 4. októbra 2022, keď začal byť účinný Zelenského zákaz vyjednávania s Ruskom.
3. Americké ministerstvo zahraničných vecí toto vyhlásenie G7 zverejnilo na svojej webstránke 4. novembra 2022.
4. Zelenského prejav po rokovaní so Sullivanom bol zverejnený 4. novembra 2022 na prezidentskom kanáli na portáli YouTube.
5. Zelenského vyhlásenie bolo zverejnené 9. novembra 2022 na prezidentskom kanáli na portáli YouTube.
6. Vyhlásenie Sergeja Surovikina o stiahnutí ruských síl z Chersonu sa v ruských progandistických médiách objavilo 9. novembra 2022.
7. Zelenského opatrná reakcia na stiahnutie ruských vojsk zaznela v jeho vystúpení, ktoré bolo 8. novembra 2022 zverejnené na prezidentskom kanáli na portáli YouTube.
8. Opis návštevy Chersonu v spoločnosti Zelenského vyšiel 7. decembra 2022 v časopise Time.
9. Ako uvádza webstránka Kremľa, Putinova poznámka o ukrajinských partneroch zaznela v Soči počas jeho tlačového brífingu pre ruské médiá 31. októbra 2022.
10. Ako uviedli noviny Moskovskij Komsomolec a ďalšie ruské médiá, Jevgenij Prigožin tieto pochvalné poznámky na adresu ukrajinského prezidenta zverejnil 31. októbra 2022 na profile svojej cateringovej spoločnosti Concord na sociálnej sieti VKontakte.
11. O volaní generála Milleyho po obnovení vyjednávania počas vystúpenia v Newyor-

skom hospodárskom klube 9. novembra 2022 informoval portál NPR a kanál hospodárskeho klubu na portáli YouTube.

12. Reakcia generála Zalužného na výzvy vyjednávať s Ruskom sa objavila v prepise jeho telefonátu s generálom Milleyom, ktorý bol 14. novembra 2022 zverejnený na oficiálnej facebookovej stránke generálneho štábu ozbrojených síl Ukrajiny.

Epilóg

1. O tom, ako sa Zelenskyj dopravil do Spojených štátov, informovala BBC v článku z 23. decembra 2022 s titulkom „How Did President Zelensky Get to Washington?“ (Ako sa prezident Zelenskyj dostal do Washingtonu?).

2. Epizódu s návrhom poštovej známky mi v rozhovore opísal generálny riaditeľ ukrajinskej poštovej spoločnosti Ihor Smiľanskyj.

3. O nezhodách medzi Zelenským a Zalužným pri rozhodovaní o strategickom postupe v Bachmute informoval nemecký denník Bild v článku zo 6. marca 2023 s titulkom „Selenskyj streitet mit wichtigstem General!“ (Zelenskyj sa háda s najdôležitejším generálom!).

4. O poznámke Bena Wallacea informoval 12. júla 2023 americký denník New York Times.

Simon Shuster

Zelenskyj: Ako zblízka vyzerala invázia, ktorá otriasla svetom

Z anglického originálu *The Showman: Inside the Invasion That Shook the World and Made a Leader of Volodymyr Zelensky* (William Morrow, An Imprint of HarperCollins Publishers, New York 2024) preložil Peter Tkačenko.

Redakcia a korektúra: Nataša Holinová

Dizajn, obálka a sadzba: Miro Čevela

Tlač: FINIDR, s. r. o.

Vydal N Press, s. r. o., v roku 2024 ako svoju 135. publikáciu. Vydanie prvé.

N Press, s. r. o.

Jarošova 1, 831 01 Bratislava

www.dennikn.sk

obchod.dennikn.sk

ISBN 978-80-8230-294-6

